

Adatok hazai *Epipactis* -fajok ismeretéhez II.

MOLNÁR V. Attila¹ – VIDÉKI Róbert¹ – VLČKO, Jaroslav²

(1) Kossuth Lajos Tudományegyetem Növénytan Tanszék – Debrecen Pf.: 14. H-4010

(2) Botanical Department, Technical University, Faculty of Forestry, Zvolen SK-960 53

Bevezetés

1998 július-szeptember hónapokban szerte az országban számos *Epipactis*-lelőhelyet kerestünk fel – barátaink, kollégáink segítségével, s ennek eredményeként számos populáció faji hovatartozását sikerült megállapítanunk. Az alábbiakban az idei évben megtalált ill. azonosított fajok új előfordulásait tesszük közzé. (Rövidítések: MVA – Molnár V. A.; VR – VIDÉKI R.; JV – VLČKO, J.)

1. Az *Epipactis tallosii* Molnár et Robatsch elterjedéséhez

Eupannonicum

Praematricum

A kiskörösi Szücsi-erdőben ÁDÁM Szabolcs (Kiskörös) találta a faj tucatnyi példányát 1998 júliusában, ligeterdőben (det. VR). Új a Praematricumra!

Crisicum

Dénesmajor közelében, a román-magyar határ mellett, a Fekete-Körös gátjának mentett oldalán, telepített gyertyános állományban BÖLÖNI János, KIRÁLY Gergely és KIRÁLY Angéla találták mintegy száz töves állományát 1998 júliusában (det. JV–MVA – VR).

Tiszavasvári határában, a Fehérsziktól nyugatra eső telepített erdőben ill. a Bogdányi-erdőben HERCZEG Ferenc természetvédelmi őr (Tiszavasvári) találta meg a faj mintegy száz virágzó egyedét számláló állományát (det. MVA – JV).

A cserőközi holt-Tisza mellett (Tiszaderzs), a gát mentett oldalán zavart puhafás ligeterdőben ill. nemesnyárasban MOLNÁR Attila (HNP) a faj legalább tízezer virágzó példányból álló populációját találta 1997-ben. (det. MVA – JV 1998.)

Hajdúnánás-Tedej határában, az Előháti-erdőben (telepített nyárasban) MOLNÁR Attila (HNP) fedezte fel kisebb (néhány tíz töves) populációját 1997-ben. (det. MVA – JV, 1998.)

Újtikostól északra telepített erdőben MOLNÁR Attila (HNP) találta meg néhány töves állományát 1997-ben. (det. MVA – JV, 1998.)

Új a Crisicum-ra!

Nyírségense

Fülöp és Nyírbétek községek között, a Fekete-rét szürkenyáras ligetében és telepített nemesnyáras állományában (az ún. fülöpi „Orchideás-erdő”-ben) ill. Piricse mellett, a Júlia-liget nyírlápján LESKU

Balázs és JAKAB Gusztáv találták meg (det. MVA – VR – JV). Új a Nyírségre! [JAKAB G. – LESKU B. (1996) ill. JAKAB G. – LESKU B. – VAS M. (1996) által közölt *Epipactis* sp., *E. danubialis* és *E. nordeniorum* adatok e fajra vonatkoznak.]

Titelicum

A Pécsi-síkon, Malom-völgyben, a 2-es horgásztó mellett nyárasban és tóparti zavart gyepten GERGELY Tibor természetvédelmi őr (Pécs) találta százas nagyságrendű populációját. (det. MVA). Új a Titelicum-ra!

Arrabonicum

A Duna Esztergom melletti szakaszán LÁNG István és PROMMER Mátyás (Esztergom) találták. (det. MVA – JV). [Vö. Apró közlemények, LÁNG-PROMMER, 1998). Új a magyarországi Arrabonicum-ra! [Szlovákiában a Vág völgyében él (VLČKO, 1997)].

Preaillyricum

Somogyicum

Szulok község határában, az Agyaggödör-nek (Lameloch) nevezett terület ligeterdejében PFEIFFER Norbert találta a faj mintegy 30 virágzó példányból álló populációját (det. MVA). Új Belső-Somogyban!

Saladiense

Bakonyalja:

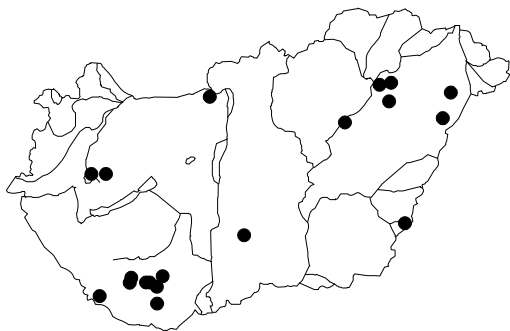
Korcsma-tag (Nyírad) locus classicus [leg. VR]. Váltakozó vízgazdálkodású cseres-kocsányos tölgyesben (Deschampsio-Quercetum, Asphodelo-Q.) min. száz virágzó tövet számláló állomány ill. annak szegélyén, töltésen ezres nagyságrendben (1996-1998.).

Sümeget mellett, a Sümeget és Zalagyömörével összekötő úttól nyugatra lévő telepített nyárasban több száz virágzó példány ill. ezzel az állománnyal érintkező, természetközeli ligeterdőben néhány tíz tő, 1998. 08. 24. (leg.: MVA – PFEIFFER N. – M. FEHÉR Anita, det. MVA.)

Sopianicum

Mecsek: Mocsola-völgy-Csepegő-árok (Vékény), Kecse-hát (Mánfa) Csónakázó-tó (Abaliget), Csimasz (Abaliget), Nyárosi-oldal (Hetvehely) [NAGY – GERGELY – TÓTH (1998)].

Kelet-Zselic: A Sormás-patak melletti ligeterdőben és a Tormás-alsókövesdi erdei út kaszált szegélyében 1998. 08. 04-én NAGY Gábor (DDNPI, Mánfa) találta. (det. MVA – VR – JV)

1. térkép. Az *Epipactis tallosii* hazai lelőhelyei

2. Az *Epipactis nordeniorum* Robatsch új előfordulásai

Eupannonicum: Arrabonicum

Takácsitól északra, a 83-as út mentén telepített nyárasban mintegy 50 fő, 1998. 08. 23. (leg. PFEIFFER Norbert – MVA – M. FEHÉR Anita, det. MVA).

Praeillyricum: Sopianicum

Mecsek: Németsdöglés (Vékény), Pécsi-tó (Orfű), Gégen-kút (Pécs) [NAGY – GERGELY – TÓTH (1998), det. MVA.].

Kelet-Zselic: A Cigányháti-erdőben (Ibafa), vízműs közeli erdei úton és a Tormás-alsókövesdi erdei út kaszált szegélyében NAGY Gáborral (DDNPI, Mánfa), találtuk 1998. aug. 21-én tízes nagyságrendű állományait (det.: MVA – VR – JV).

3. Az *Epipactis pontica* Taubenheim új előfordulásai

Matricum

Tokajense

FARKAS Sándor (Paks) és PELLE Gábor (BNPI, Sátorlajújhely) Vár-forrás (Füzér) feletti idős bükkösben találták mintegy 200 virágzó főből álló állományát, 1996. augusztusában. (det. MVA 1998.)

GULYÁS Gergely (Debrecen) a Szurok-hegyen (Füzér) tucatnyi ill. a Potács-háznál (Gönc) magányos példányát találta 1998. augusztusában. (det. MVA)

Új a Zemplén magyarországi oldalára!

Tornense

VOJTKÓ András 1997-ben Jósvafő mellett, a Lófej-völgy egy mellékvölgyében találta mintegy 50 virágzó példányát (det. MVA). Új a magyarországi Tornense-re! [VOJTKÓ (1997) *E. albensis* közlése erre a populációra vonatkozik.]

4. Az *Epipactis albensis* Novakova et Rydlo a Börzsönyben

Neogradense

Kemenecze-völgy (Királyháza) (leg. NAGY József 1996., det.: MVA – JV, 1998) Új a magyarországi Matricum-ra! [VOJTKÓ A. (1997) közlése a Tornai-Karsztról az *E. pontica*-ra vonatkozik.]

5. Az *Epipactis bugacensis* Robatsch újabb lelőhelyei

Móricgát, Jászentlászló, Szank, Kiskunfőlegyháza (leg. et det. VR 1996 in: MOLNÁR és mtsai. 1997).

Bugac (leg. et det. VR, 1997), Pirtó (leg. et det. VR, 1998).

Kis-Bócsa (leg.: VAJDA Zoltán - SIPOS Ferenc KNPI, 1997, in: MOLNÁR és mtsai. 1997); Szank, Bodoglár, Kiskunmajsa, Csólyospálos (leg. et det. VAJDA Zoltán - SIPOS Ferenc, 1998).

A fülöpházi Madárvárta melletti telepített nyárasban MOLNÁR László (Fülöpháza) találta pár száz tövét, 1998-ban. (det. VR)

A vadkerti-tó (Soltvadkert) körüli nyárasokban ÁDÁM Szabolcs (Kiskörös) találta több ezres állományát. (det. VR)

E korán virágzó, jellegzetes fajt továbbra is csak a Kiskunságból ismerjük!

6. Az *Epipactis leptochila* (Godf.) Godf. újabb előfordulásai

Bakonyicum: Balatonicum

A Keszthelyi-hegységben, a cseres-tetőn. (Nemesvita) TAKÁCS Géza találta (det. MVA – VR – JV).

Matricum: Neogradense

A Börzsöny-hegységben, a Hosszúvölgyben (Kóspallag) NAGY József találta néhány példányát (det. JV).

Praeillyricum: Sopianicum

A Mecsekben számos lelőhelyen találták (NAGY G. - GERGELY T.-TÓTH I. Zs. 1998)

Kelet-Zselic: A Cigányháti-erdőben (Ibafa) gyertyános-tölgyesben. (leg. et det. MVA – VR – JV).

7. Az *Epipactis muellerii* Godf. az Északi-középhegységben

Gömörshölös mellett PAPP Viktor Gábor találta (det. MVA, fénykép alapján). Új a magyarországi Matricum-ra!

8. Az *Epipactis atrorubens* (Hoffm.) Bess. subsp. *borbasii* Soó egy érdekes alakja

A faj látszólag klorofill-hiányos, lilás-ibolyás szárú és halvány rózsaszín levelű példányait az alfaj tipikus példányaival együtt MOLNÁR László (Fülöpháza) találta és dokumentálta fényképekkel

(det. MVA, fénykép alapján) Terepen ellenőrizte VR..

Hasonló változatok a nemzetségben eddig csak az *E. purpurata* Sm. - *lus. rosea* (Erdner) Soó, syn.: *E. purpurata* var. *erdneri* - ill. az *E. helleborine* (L.) Cr. esetében voltak ismertek (vö.: MOLNÁR-SULYOK-VIDÉKI, 1995. p.: 136.)

Köszönetnyilvánítás

Ézúton szeretnénk hálás köszönetet mondani azoknak akik az Általuk talált *Epipactis*-populációkról értesítettek bennünket, lehetővé téve ezáltal a lelőhelyek felkeresését és a fajok identifikálását:

Ádám Szabolcs (Kiskőrös)	Láng István (Esztergom)	Pfeiffer Norbert (Szulok)
Bölöni János (SE, Sopron)	Lesku Balázs (KLTE, Debrecen)	Prommer Mátyás (Esztergom)
Farkas Sándor (Paks)	Molnár Attila (HNP Ig., Debrecen)	Sipos Ferenc (KNP Ig., Kecskemét)
Gergely Tibor (DDNP Ig., Pécs)	Molnár László (Fülöpháza)	Tóth István Zsolt (DDNP Ig., Bonyhád)
Gulyás Gergely (Debrecen)	Nagy Gábor (DDNP Ig., Mánfa)	Vajda Zoltán (KNP Ig., Kecskemét)
Herczeg Ferenc (Tiszavasvári)	Nagy József (KÉE, Budapest)	Vojtkó András (EKTF, Eger)
Jakab Gusztáv (KMNP Ig., Szarvas)	Papp Viktor Gábor (BNP Ig., Kéked)	
Király Angéla (Máriakálnok)	Pelles Gábor (BNP Ig., Sátoraljaújhely)	
Király Gergely (SE, Sopron)		

Irodalom

- GULYÁS G. (1998): Az *Epipactis pontica* Taubenheim a Zempléni-hegységben. In: *Apró közlemények. – Kitaibelia* **3** (2): 371.
- JAKAB G. – LESKU B. (1996): Egy újabb ősláp a Nyírségben: A piricsei Júlia-liget botanikai értékei I. – *Kitaibelia* **1**: 46-55.
- JAKAB G. – LESKU B. – VAS M. (1996): Aktuális természetvédelmi feladatok Nyírbátor térségében. – *Calandrella* **10** (1-2): 181-196.
- LÁNG I. – PROMMER M. (1998): Az *Epipactis tallosii* Molnár et Robatsch a magyarországi Kis-Alföldön. In: *Apró közlemények. – Kitaibelia* **3** (2): 371.
- MOLNÁR A. – SULYOK J. – VIDÉKI R. (1995): Vadon élő orchideák. A hazai növényvilág kincsei. – Kossuth Könyvkiadó, Bp. 160 pp.
- MOLNÁR A. – VIDÉKI R. – SULYOK J. (1997): Adatok hazai *Epipactis* fajok ismeretéhez I. – *Kitaibelia* **2** (2): 204-209.
- NAGY G. – GERGELY T. – TÓTH I. ZS. (1998): Új adatok az *Epipactis*-fajok mecseki előfordulásaihoz. – *Kitaibelia* **3** (2): 249-251.
- VLČKO, J. (1997): Nové druhy rodu *Epipactis* (Orchidaceae) na Slovensku. In: VLČKO, J. – R. HRIVNÁK (szerk.): *Európske vstavačovité (Orchidaceae) – vyskum a ochrana (Zborník referátov z konferencie) – Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica*. pp.: 84-88.
- VOJTKÓ A. (1997): Adatok a Tornai-Karszt flórájához. – *Kitaibelia* **2** (2): 248-249.